

Levent TAŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi/ Sosyoloji Bölümü,
Kırşehir/Türkiye
Assist. Prof., Kırşehir Ahi Evran University/ Faculty of Arts and Sciences/ Department of Sociology/
Kırşehir, Türkiye

eposta: leventtas77@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0001-5147-2014>

RorID: <https://ror.org/05rrfpt58>

Atıf/Citation: Taş, Levent. 2023. Risk Toplumunda Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri Üzerine Bir İnceleme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(36), 145-171. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1268050>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü /Article Types:	Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi /Received:	21.03.2023
Kabul Tarihi/Accepted:	15.08.2023
Yayın Tarihi/Published:	20.09.2023

RİSK TOPLUMU BAĞLAMINDA COVID-19 PANDEMİSİNİN ÖĞRETMENLERİN GÜNDELİK YAŞAMLARINA ETKİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELENME

145

Öz

Bu çalışmanın konusu Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin yaşamındaki etkileridir. Salgının küresel çapta etkileri olmuştur. İnsan hayatını ve toplumsal yaşamı tehdit etmesi acil önlemleri gerektirmiştir. Pandemiye engellemeye yönelik sokağa çıkma kısıtlamaları, sosyal mesafe kuralı, maske zorunluluğu, ticarethanelerin kapatılması, yüz yüze eğitimin durdurulması gibi önlemler alınmıştır. Bu önlemler toplumsal yaşamda ani değişimlere neden olmuştur. Bu değişimlerin görüldüğü alanlardan biri de eğitimidir. Pandeminin eğitim üzerindeki etkileri öğretmenlerin gündelik yaşamına da yansımıştır. Bu çalışmada pandeminin öğretmenlerin yaşamındaki etkilerinin risk toplumu teorileri çerçevesinde açıklanması amaçlanmaktadır. Bu görüşler bağlamında Covid-19 pandemisi küresel bir risk olarak kabul edilmiştir. Çalışmada Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin yaşamına etkileri risk algısı ve riskin gündelik yaşama etkileri olmak üzere iki kategoride ele alınmaktadır. Risk algısı çerçevesinde öğretmenlerin salgın hakkındaki düşünceleri ve bu düşüncelerdeki farklılıkların ortaya konulması amaçlanmaktadır. Gündelik yaşama etkilerin değerlendirilmesinde ise risklerin öğretmenlerin günlük yaşamlarındaki olumlu ve olumsuz yansımaları incelenmektedir. Araştırmada nicel betimsel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın verileri açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan soru formu ile toplanmıştır. Soru formu internet aracılığıyla uygulanmıştır. Toplamda 210 katılımcı soru formunu yanıtlamıştır. Ancak 188 katılımcının formu analize dahil edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde SPSS-25 programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin gündelik

yaşamlarında olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu görülmüştür. Olumsuz etkiler sosyal ilişkilerin ve sosyalliğin azalması, korku, kaygı ve stresin artması, hareketsizliğe bağlı sağlık sorunları gibi etkilerdir. Buna karşılık olumlu etkiler ise yaşama karşı farkındalığın artması, hobilere vakit ayırma, aile ile daha çok vakit geçirme şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonuçları Covid-19 pandemisi örneğinde risklerin öğretmenlerin gündelik hayatlarında benlik ve kimlik inşasında etkileri olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Risk toplumu, Covid-19, pandemi, öğretmenler, gündelik hayat

A STUDY ON THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE DAILY LIVES OF TEACHERS IN THE CONTEXT OF RISK SOCIETY

Abstract

The subject of this study is the effects of the Covid-19 pandemic on daily life of teachers. The pandemic has had a global impact. The threat of the epidemics to human and social life has required urgent measures. Many measures such as curfews, social distance rule, mask requirement, closing businesses, stopping face to face education have been taken against the pandemic. These measures have caused sudden changes in social life. One of the areas where these changes are seen is education. The effects of the pandemic on education were also reflected in the daily lives of teachers. This study aims to explain the effects of the pandemic on teachers' lives within the framework of risk society theories. The effects of the Covid-19 pandemic on daily life of teachers are discussed in two categories: risk perception and the effect of risk on daily life. Within the framework of risk perception, it is aimed to find out teachers' thoughts about the pandemic and the differences between these thoughts. The positive and negative reflections of risks in the daily lives of teachers are analyzed in the category of analysis of the effects on daily lives. Quantitative descriptive research was used in the study. Data of the research were collected via a questionnaire with open and closed- ended questions. The questionnaire was applied via the internet. The responses of 188 participants who answered the questionnaire were analyzed through the SPSS program. It is found out that the epidemic has had positive and negative effects on teachers' daily lives. Negative effects are weakening of the relations and sociability, increasing of the fear, anxiety and stress, health problems due to inactivity. On the other hand, positive effects emerge as heightened awareness of life, spending time for hobbies, spending more time with family. The result of the study show that risks also have impact on teachers' self and identity construction in daily life of teachers in the example of Covid-19 pandemic.

Keywords: Risk society, Covid-19, pandemic, teachers, daily life

Giriş

Salgınlar geçmişten günümüze toplumsal yaşam için tehdit oluşturmuştur. Geçmişte tıbbi gelişmelerin kısıtlı olması nedeniyle salgınların önlenmesinin günümüze göre daha zor olduğu söylenebilir. Ancak günümüzde tıp alanındaki gelişmelere karşın küreselleşmenin etkileriyle artan toplumlar arası etkileşim salgınların dünya geneline yayılma ve pandemiye dönüşme riskini yükseltmektedir. Küreselleşme, salgınları ve pandemiye günümüz toplumlarının karşı karşıya olduğu önemli risklerden biri haline getirmektedir.

2019 yılının sonlarında Çin’de ortaya çıkan yeni tip Covid-19 virüsü dünya çapında yayılarak kitlesel hastalanmalara ve ölümlere neden olmuştur. Covid-19 salgını sosyal, ekonomik, psikolojik ve siyasal vb. birçok açıdan toplumları etkilemiştir. Toplumun bütün kesimleri salgının etkilerini çeşitli şekillerde deneyimlemiştir. Salgının ölümcül sonuçları ve tedavi için sağlık imkanlarının yetersiz kalması virüsün yayılmasını engelleyecek katı tedbirlerin alınmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu doğrultuda toplumsal ve kamusal yaşam duraklatılarak evde kalmayı teşvik eden önlemlere baş vurulmuştur. Evden çalışma, sokağa çıkma kısıtlamaları, maske kullanımı, sosyal mesafe kuralı vb. önlemler tüm dünyada uygulanmıştır. Bu önlemler aile içi ziyaretler, komşuluk ilişkileri, arkadaşlarla bir araya gelme, düğünler, taziyeler, çalışma yaşamı, sosyalleşme, tokalaşma alışveriş vb. gündelik yaşamdaki faaliyetleri de doğrudan etkilemiştir. Önlemler insanların evde daha çok vakit geçirmesiyle gündelik hayattaki eylemlerde, rutinlerde, alışkanlıklarda ani ve köklü değişikliklere neden olmuştur.

Bu çalışmanın konusu Covid-19 pandemisini kontrol altına almak için yapılan düzenlemelerin öğretmenlerin yaşamındaki etkileridir. Çalışmada salgın küresel bir risk olarak kabul edilmekte ve elde edilen veriler risk toplumuna ilişkin görüşler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Çalışmada iki ana sorgulama yapılmaktadır. Öncelikle öğretmenlerin salgın hakkındaki düşüncelerinin ortaya çıkarılması amacıyla araştırma grubunun Covid-19 pandemisini nasıl tanımladıkları sorgulanmaktadır. Bu sorgulama ile öğretmenlerin Covid-19 pandemisi hakkındaki risk algısının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Covid-19’a yönelik risk algısı konusunda birçok araştırma yapılmaktadır (Abdelrahman 2022; Yıldırım ve Güler 2020; Huynh 2020; Kuang vd. 2020). Bu araştırmalarda riskin bireylerin ve turistler, tüketiciler, hastalar, yaşlılar, kadınlar gibi çeşitli sosyal kategorilerin Covid-19’a yönelik risk algısı ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin covid-19 sürecinde risk altında oldukları yönünde medyada birçok haber olmasına karşın öğretmenlerin risk algısı yeterince ilgi çeken bir konu olmamıştır. Araştırmanın ikinci odak noktası olan riskin gündelik yaşama etkileri daha çok dikkat çeken bir konudur. Çünkü pandemiyle birlikte toplumsal yaşamın durması, sosyal ilişkilerin sekteye uğraması, işsizlik vb. durumlar toplumsal yaşamı doğrudan etkilemiştir. Covid-19’un toplumsal yaşama etkileri birçok araştırmaya konu olmuştur (Karataş 2020; Nygren ve Olofsson 2020). Covid-19 sonucunda ortaya çıkan uzaktan eğitim, uzaktan eğitimle ilgili öğrencilerin düşünceleri, öğretmenlerin değerlendirmeleri gibi konular araştırmalara konu olmuştur (Gürül ve Turan 2020; Azman vd. 2021; König vd. 2020). Bu araştırmada ise pandeminin öğretmenlerin gündelik yaşamlarındaki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Covid-19 pandemisinin günlük yaşama etkileri riskin gündelik yaşam üzerindeki olumlu-olumsuz etkileri ile benlik ve kimlik tanımlarına etkiler açısından değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin yaşamına Covid-19’un etkileri açısından yeterli sayıda araştırma olduğu söylenemez. Lizana vd. (2021) Covid-19’un öğretmenlerin yaşam kalitesi üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bir diğer araştırmada P.

Stachteas ve C. Stachteas (2020) öğretmenlerin yaşamında Covid-19'un psikolojik etkilerini ele almışlardır. Bu konuda araştırmalara ihtiyaç olduğu gözükmemektedir.

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma deseni benimsenmiştir. Betimsel araştırma incelenen olgunun genel görünümünün değerlendirilmesine ve öne çıkan özelliklerinin betimlenmesine katkı sağlar. Araştırma verileri google forms aracılığıyla internet üzerinden uygulanmıştır. Anket formu açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Verilerin analizinde SPSS-25 programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler araştırma grubunun sosyo-demografik değişkenlerine göre çapraz tablolarla sunulmuştur.

Araştırma sonucunda Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin gündelik yaşamında olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Gündelik rutinlerdeki değişmelerin araştırma grubunda bir farkındalık ortaya çıkardığı görülmektedir. Bu farkındalık öğretmenleri benlik ve kimlik tanımlarını sorgulamaya götürebilmektedir. Zamanla salgının etkileri değişecek, derinleşecek ve salgının gidişatına göre önem kazanacak ya da önemini kaybedecektir. Değişen şartlara göre yeni araştırmalara ihtiyaç duyulacak ve bu araştırmanın sonuçları bu araştırmalara katkı sağlayacaktır.

1.Risk Toplumu ve Covid-19 Pandemisi

Günümüz toplumları riskin gündelik yaşamın bir parçası olduğu toplumlardır. Risk ani gelişen olaylarla birlikte toplumsal yaşamın düzenliliklerinin her an bozulabileceğini ima eder. Risk güvensizlik, korku ve kaygı yaratarak gündelik ilişkiler üzerinde etkili olur. Risk hakkındaki sosyolojik tartışmalar modernleşme sürecinin toplumsal yaşama birçok yenilik getirmenin yanında insanlığı tehdit edebilecek riskler de ortaya çıkardığı düşüncesine dayanır. Örneğin teknolojik gelişmeler bir taraftan toplumsal yaşamı kolaylaştırırken bir taraftan da çevre sorunlarına neden olmaktadır. Çevre sorunları da insan yaşamını tehlikeye sokarak risk yaratmaktadır. Günümüzde "...risk(ler) her türlü insan ilişkisini bir şekilde kesen, ... bireyi hareket edemez, yolunu bulmakta zorlanan, şaşkın ve korku içerisinde hareket kabiliyeti sınırlanmış bir duruma getirmiş bulunuyor" (Delibaş 2015: 50-51). Ritzer (2011: 386-392) salgın hastalıkları küreselleşme sürecinin bir parçası olarak sınır tanımayan olumsuz küresel akıntılardan birisi olarak değerlendirir.

Günümüz toplumlarında salgınlar hızlı bir şekilde dünya çapında yayılabilmektedir. Çünkü artık insanların dünya çapındaki hareketliliği geçmişe göre daha yoğun ve hızlıdır. Tomlinson bu hareketliliği küreselleşme ile bağlantılı olarak açıklar. Küreselleşmeyle birlikte toplumlar ve kültürler birbiriyle iç içe geçmiş bir görünüm sergiler. Tomlinson bu durumu bağlantılılık ve yakınlık kavramlarıyla açıklar. Bu kavramlar dünyanın birbirine uzak bölgelerindeki ilişkilerin, kültürel unsurların yerel deneyimleri etkilemesi durumunu ifade eder (Tomlinson 2004: s. 22). Bağlantılılığın temelinde iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler yer alır. Tomlinson'un bağlantılılık kavramından hareketle dünyanın belirli bir noktasında ortaya çıkan bir virüsün/hastalığın küresel bir nitelik kazanması açıklanabilir.

Küreselleşmen bağlantılılık ve yakınlık özellikleri salgının kısa zamanda pandemiye dönüşmesiyle sonuçlanmıştır. Bu çerçevede Covid-19 Tomlinson'un küreselleşme kuramı açısından global ölçekte yayılan kültürel öğelerin bir örneği olarak değerlendirilebilir. Tomlinson'a göre iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak yersiz-yurtsuzlaşma ve zaman-mekân sıkışmasının yaşanmasıyla dünya toplumları ve kültürleri iç içe geçmektedir. Yersiz-yurtsuzlaşma kültürel deneyimlerle fiziksel olarak bulunulan yer arasındaki bağlantının kopması ve dış dünyaya açılmayı ifade eder. Bu, bireylerin günlük yaşamlarındaki sıran rutinlerin küresel kültür ile etkileşim içinde olduğu anlamına gelir (Tomlinson 2004: 149-150).

Bu çerçevede kültürel bir unsur olarak risklerin küreselleşmesi de günümüz toplumlarında karşımıza çıkan bir durumdur. "... karmaşık bağlantılılığın olduğu bir dünya milyonlarca insanın sayısız gündelik eylemleriyle uzakta yaşayan ve tanımadıkları ötekilerin kaderini, hatta gezegenin muhtemel kaderini birbirine bağlamaktadır" (Tomlinson 2004: 43). Risklerin küresel bir boyuta sahip olması modern olmayan toplumları dahi risk toplumuna dönüştürmektedir. Çünkü toplumsal yaşamı etkileyen riskler küresel ölçekte yayılmaktadır. Giddens (1998: 122) nükleer savaş, ekolojik yıkım, nüfus patlaması gibi felaketlerin oluşturduğu tehlikelere ve bunların küresel boyutlarına dikkat çekmek için risk yoğunluğu kavramını kullanır. Risk yoğunluğu kavramı risklerin hem sınıfsal hem de ulusal sınırları aştığını göstermektedir. Beck (2011: 27-28) de riskin sınıfsal ve küresel sınırları aşan yönlerine dikkat çeker. Covid-19 hem siyasi hem de sınıfsal sınırları zorlayan küresel bir olgu olması itibarıyla günümüzde deneyimlenen risklerden biridir. Risk toplumları bireyselliğin arttığı toplumlar olduğu için riskler sınıflara göre paylaşılmadığı gibi risklerle baş etmede de bireysel çabalar önem kazanır. Bu çerçevede küresel bir risk toplumunda yaşadığımız ve Covid-19 salgının modern toplumlara ait bir risk olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Bu çalışmada Covid-19 pandemisi küresel bir risk olarak kabul edilmektedir. Küreselleşmenin dinamiklerinin sonucunda Covid-19 dünya çapında yayılarak pandemiye dönüşmüştür. Covid-19 pandemisi insanların gündelik yaşamlarındaki rutinleri, pratikleri değişime uğratmış ve bu süreç yeni normal şeklinde ifade edilmiştir (Başaran 2021: 4). Covid-19 pandemisinin sonuçları düşünüldüğünde bireysel ve toplumsal yaşamı tehdit eden birçok risk barındırmaktadır. Bireysel açıdan hastalanma, ölüm, işsizlik, asosyallik vb. tehlikeler risk algısı ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal açıdan düşünüldüğünde ise toplumsal düzenin ortadan kalkma ve kamusal hizmetlerin durması gibi tehlikeler vardır. Bunun yanında insanların korku ile kontrol ve takip edilmesiyle özgürlüklerini kaybetme tehlikesinden de söz edilmektedir (Agamben 2020: 11-13). Tüm bu tehlikeler Covid-19'u önemli bir risk haline getirmektedir.

Covid-19 salgınının risk toplumu bağlamında ele alınması tartışmalı bir durumdur. Örneğin Maldonado (2020) Covid-19'u modernliğin negatif bir sonucu olmadığından ve

modern öncesi dönemlere ait bir tehdit olmasından hareketle risk toplumu bağlamında ele alınamayacağını ileri sürmektedir. Beck'in (2011) risk toplumuna ilişkin görüşlerinde salgınlardan bahsetmemesi de bu görüşü destekler niteliktedir. Ancak Covid-19 salgını risk toplumu bağlamında ele alınabilecek birçok özellik ortaya koymaktadır. Çünkü Covid-19 salgını modern toplumlara özgü imal edilmiş risk özelliklerini barındırmaktadır.

Giddens geleneksel toplumlarda görülen riskler ile modern toplumlarda görülen riskleri imal edilmiş risk kavramıyla ayırt eder. Modern toplumdaki riskler imal edilmiş risklerken geleneksel toplumdaki riskler doğal risklerdir (Esgin 2008: 462). Aynı şekilde Beck de geleneksel toplumdaki riskler ile modern toplumdaki riskler arasındaki farkı imal edilmiş risk kavramı ile açıklar (Mythen 2004: 16). Covid-19'un kaynağı doğal kabul edilse dahi dünya çapında bir salgına dönüşmesine neden olan dinamikler modern yaşam tarzında ve küreselleşme sürecinde saklıdır. Küreselleşmenin yaşanmadığı dönemlerde riskler bölgesel kalmış ve sonrasında da ortadan kalkmıştır. Modernlik öncesi toplumlarda salgınlar belirli bir bölgeyi ve toplumu etkilemiştir. İnsan hareketliliğinin dünya çapında yoğunlaştığı ve hızlandığı günümüzde ise salgınların etki alanı artmıştır. Covid-19'un küresel bir salgına dönüşmüş olması da modern toplumlara özgü risklerden bir tanesi olarak değerlendirilmesine imkân tanır.

Beck (2011) gelişmiş toplumların 20. yüzyılın son dönemlerinde yaşadıkları geç modern dönemi risk kavramı çerçevesinde değerlendirerek risk toplumunun ortaya çıkmakta olduğu tespitinde bulunmuştur. Modern toplumdaki risklerde yüksek teknolojinin etkileri önemli bir yer tutar. Beck'in günümüzde yaşanan riskleri ekolojik ve ileri teknolojiye dayandırır; modern toplumlarda ise riskler yoksulluk ve sağlık gibi olgulardır (Çuhacı, 2007: 136). Bugün ekolojik krize ve ileri teknolojinin dışsallıklarına bağlı olarak birçok açıdan risk toplumunda yaşadığımız iddia edilebilir.

Covid-19 pandemisinin ortaya çıkaracağı muhtemel tehlikeler risk algısını tetiklemektedir. Risk algısı ortaya çıkması muhtemel olumsuz bir sonuca yönelik bireylerin yargılarını, subjektif değerlendirmelerini ifade eder (Yeung ve Morris 2006: 295). Bu değerlendirmeler genellikle olumsuz bir nitelik taşır. Muhtemel bir tehlikeye işaret eder. Bireylerin risk algısı deneyimlerine, inançlarına, bakış açılarına bağlıdır (Rohrmann 2008). Bu nedenle bireylerin aynı risk karşısındaki algıları ve tavırları değişiklik gösterir. Bu çeşitlilik de riski yönetmek ya da riskten fayda sağlamak isteyen toplumsal grupların da etkisi vardır. Buna bağlı olarak suçlamalar, entrikalar, sömürü, belirsiz çıkarlar, yanlış bilgi, yanlış inanç gibi salgın sürecinin tüm bileşenlerine ilişkin tartışmalar makalelerde, haberlerde, medyada karşımıza çıkmaktadır (Cori vd. 2020: 2).

Risk toplumlarında riskin tanımlanmasında uzamalar, medya ve politikacılar belirleyicidir. Bauman'ın (2014: 292-295) dikkat çektiği gibi modern durumda uzmanlık yaşamın önemli bir parçası olmuştur. İnsanlar kendi deneyimlerinden çok uzmanların

Risk Toplumunu Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

görüşlerine uygun yaşamaya çalışmaktadırlar. Ancak enformasyonun çokluğu uzman görüşlerine olan güveni azaltabilmektedir.

Riskin ne olduğunu ve sınırlılıklarının neler olduğunu belirlemedeki zorluklar uzmanların ve medyanın önemini artırır. Buna karşın kitlelerin risklerden haberdar olmaları ve uzmanların görüşlerine ve medyada yayılan haberlere eleştirel yaklaşımları riskler hakkındaki belirsizliği pekiştirerek risklere karşı farklı tanımları ve tavırları ortaya çıkarır. Aşırı uzmanlaşma nedeniyle uzmanlar riskin tanımlanmasında yetersiz kalırlar. Bu nedenle bilimin riskler hakkındaki iddiaları yeterli güveni üretmez. Ayrıca düşünümsellik bireylerin uzman bilgisini de sorgulamalarına neden olur. Risk toplumunda bireyler risklerin ne olduğunu sorgular ve kendi tercihlerini yaparlar. Bu tercihler hem gündelik yaşamda benliğin tanımlanmasında hem de modernliğin değişim dinamiklerinde etkili olur.

Riskin gündelik yaşama birçok etkisi vardır. Riskler bireylerin gündelik yaşamlarını anlamlandırma ve deneyimleme biçimlerini değiştirmektedir. Beck (2011: 72) riskin bireylerin yaşamındaki etkilerini günlük yaşama hâkim olan 'korkuyorum' ifadesiyle somutlaştığını ifade eder. Giddens ise risklerin ortaya çıkardığı ontolojik güven ve ontolojik kaygının bireylerin benlik tanımlarını etkilediğine dikkat çeker. Bu çerçevede risk toplumunda 'riskler, gündelik yaşamımızın önemli bir bölümünü işgal etmektedir' (Ertürk 2018: 287-288).

Risklerin gündelik yaşamdaki etkileri risklerin küreselleşmesi, sınıfsal konumları etkilemesi, ticarileşmesi gibi süreçlerde de karşımıza çıkar. Beck'in düşüncesine göre modern yaşamda risk kültürü egemendir ve bu kültür gündelik yaşamı derinden etkiler (Mythen 2004: 12). Beck (2011: 50-51) bumerang etkisi kavramıyla risklerin sonuçlarının riski yaratanları da etkileyeceğini ve risklerin sonuçlarından kimsenin kaçamayacağına dikkat çeker. Risk her ne kadar tüm toplumsal sınıfları/grupları etkilese de Giddens (1998: 23) ayrımsal risk kavramıyla risklerin herkesi aynı düzeyde etkilemeyebileceğini de vurgulamaktadır. Beck'in (2011: 47) bakış açısına göre de "zenginler risk karşısında güvenlik ve risk muafiyetini satın alabilirler". Riskler sınıflı toplumu güçlendirir ve alt sınıflar için riskler daha çoktur. Bu durum risk toplumunda bireylerin risklerin etkilerinden kaçamasalar dahi risklerin sonuçlarını birbirlerinden farklı deneyimlediklerini ortaya koyar.

Covid-19 salgını sınıfsal bir ayrım gözetmeden tüm toplumu tehdit etmekte, tüm toplum için risk oluşturmasına karşın tüm bireyleri aynı şekilde etkilememektedir (Bozkurt 2020: 118). Bireyler ekonomik durumlarına, yaşlarına, cinsiyetlerine, mesleklerine vb. gibi sosyo-demografik özelliklerine göre salgından farklı şekillerde etkilenmektedir. Salgının toplumsal etkilerinin bu farklılıklar dikkate alınarak incelenmesine ihtiyaç vardır. Salgını önlemeye yönelik alınan tedbirler salgının etkilerini farklılaştırmaktadır. Çünkü tedbirler satın alınabilmektedir. Bu değerlendirmeler her ne kadar salgının sınıfsal ve ulusal sınırları tanımaya da önlemlerin ve tedavilerin satın alınabilmesi salgına bağlı eşitsizliklerin yaşanmasını kaçınılmaz hale getirmektedir.

2. Covid-19 ve Eğitim

Covid-19 salgını toplumsal yaşamın tüm alanlarını etkilediği gibi eğitim hayatını da etkilemiştir. Covid-19'un doğurduğu köklü etkiler yeni bir eğitim sisteminin gelişmekte olduğu düşüncesini güçlendirmiştir (Azorín 2020). Salgına karşı alınan tedbirler okul kapatma, okul terki, okul dışında/evde eğitim gibi sonuçlar doğurmuştur (Balcı 2020: 77-78). Bunun yanında eğitimin uzaktan ve online olması eğitime ulaşım konusunda eşitsizliklere neden olmuştur. Eğitimciler ve sektör çalışanları açısından ise işsizlik sorununu gündeme getirmiştir. Okulların kapatılarak teknolojik araçlar aracılığıyla eğitimin uzaktan yapılması personel ihtiyacını kısıtlarken maliyelerini arttırmayı amaçlayan özel okulların istihdam daraltmalarına neden olmuştur. Covid-19'un eğitim üzerindeki etkileri öğretmenlerin gündelik yaşamlarındaki rutinlerini ve çalışma yaşamlarını doğrudan etkilemiştir.

Uzaktan eğitim uygulaması bu araştırmanın konusu olan öğretmenlerin yaşamını da etkilemiştir. Salgına karşı alınan sokağa çıkma kısıtlaması, sosyal mesafe, maske kullanımı, hijyen tedbirleri gibi önlemler öğretmenlerin günlük yaşamlarını değişime zorlamıştır. Covid-19'un öğretmenlerin çalışma yaşamına doğrudan etkisi yüz yüze eğitimin durdurularak uzaktan eğitime geçiş ile yaşanmıştır. Uzaktan eğitim öğretmenlerin iş ortamından uzaklaşarak evde daha çok vakit geçirmelerini gerektirmiştir. Covid-19 salgının ilk dönemlerinde çalışma hayatında yaşanan değişimler öğretmenlerin yaşam kalitesi üzerinde kaygı odaklı birçok etki doğurmuştur (Allen vd., 2020). Bu süreçte çalışma hayatı ve aile hayatı aynı çatı altında birleşmiştir. Bu durum öğretmenlerin hem iş yaşamını hem de aile yaşamını etkilemiştir. Lizana vd. (2021) Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin yaşam kalitesini düşürmenin yanında özellikle fiziksel ve zihinsel sağlıklarını da olumsuz etkilediğini ortaya koymuşlardır.

Aile ile geçirilen vaktin artmasına bağlı olarak aile içi ilişkilerin arttığı ya da aile içi anlaşmazlıkların, örneğin boşananların arttığı haberleri yaygınlaşmıştır. Bu etkiler aile içi rollerde değişikliklere neden olmaktadır. Sokağa çıkma kısıtlamaları, uzaktan eğitim ve sosyal mesafe kuralı ebeveynlerle, akrabalarla ve arkadaşlarla kurulan ilişkileri de etkilemiştir. Arkadaşlarla ve akrabalarla görüşmelerin azalması, yüz yüze görüşme imkanlarının ortadan kalkması sosyal yaşamı sınırlandırmıştır. Görüşmeler telefon ve bilgisayar gibi teknolojik araçlarla yapılması teknoloji kullanımını arttırmıştır. Covid-19 salgını bu etkilerin yanında bireylerin sosyal ve psikolojik yaşamlarında da birçok değişikliğe neden olmuştur. Hijyen takıntısı, korku ve kaygının artması gündelik yaşamdaki diğer yansımalarıdır. Virüs bulaşma, hastalanma, hastanelik olma ve ölüm korkusu gibi korku ve kaygılar öğretmenleri de günlük yaşamlarını virüsten koruma doğrultusunda düzenlemelerine neden olmuştur.

Öğretmenlerin gündelik yaşamlarındaki muhtemel etkiler farklı öğretmenler tarafından farklı deneyimlenmektedir. Öğretmenler toplumun eğitimi sosyal kategorisi oldukları için nasıl bir risk algısına sahip oldukları önem taşır. Eğitimi ve topluma yön veren

Risk Toplumunu Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

bireyler olarak Covid-19 hakkında sahip oldukları bilgiler toplumun geniş bir kesimini de etkileme potansiyeline sahiptir. Ayrıca salgına karşı alınan tedbirler iş ve ev yaşamını birleştirerek öğretmenlerin gündelik yaşamlarında radikal değişikliklere neden olmuştur. Bu nedenle öğretmenlerin salgın sürecindeki deneyimleri ev ve iş yaşamının birleştirildiği bir yaşamın nasıl olacağı konusunda da öngörü imkânı sunacaktır.

Salgının etkilerinin neler olduğunu ve gelecekte ne gibi sonuçlar doğuracağını kestirmek zordur. Ancak risk toplumu bağlamında yapılan tartışmalardan hareket ettiğimizde modern toplumda ortaya çıkan risklerden biri olarak salgının bireylerin benliklerini tanımlama, kimlik geliştirme, günlük yaşamlarını inşa etme, sosyal ilişkiler kurma, güven duyguları, korku ve kaygıları üzerinde etkilerinin olması beklenir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Konusu ve Problem Cümleleri

Bu araştırmanın konusu Covid-19 salgın sürecinin ve bu süreçte alınan önlemlerin öğretmenlerin gündelik yaşamlarına etkileridir. Araştırmada bu etkiler risk toplumu bağlamında değerlendirilmektedir. Bu çerçevede araştırmanın temel problematiği Covid-19 salgınının öğretmenlerin gündelik yaşamlarına etkileri nelerdir? Şeklinde formüle edilmiştir. Bu ana problem cümlesi çerçevesinde şu alt problem cümleleri belirlenmiştir;

- Öğretmenler Covid-19 hakkında nasıl bir risk algısına sahiptir?
- Öğretmenler Covid-19 pandemisini nasıl tanımlamaktadırlar?
- Covid-19 pandemisi öğretmenlerin yaşamını ne yönde etkilemiştir?
- Covid-19 pandemisine karşı alınan önlemlerin öğretmenlerin gündelik yaşamda ne tür etkileri olmuştur?

2.2. Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma benimsenmiştir. Betimsel araştırmalar bir olgunun genel görünümünün ortaya çıkarılmasını sağlar (McMillan ve Schumacher 2014: 30). Betimleyici araştırmalar incelenen konunun nedenlerine odaklanmaktansa incelenen konunun genel özelliklerini ortaya koyar (Singh 2007: 64-65). Bu araştırmada da Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin yaşamlarındaki etkilerinin incelenmesi amaçlandığı için betimsel araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmada salgının ilk etkilerinin neler olduğu betimsel bir üslupla ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın salgınların ortaya çıktıkları ilk dönemlerde gündelik yaşama etkileri hakkındaki tartışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini ilk ve orta dereceli okullarda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi hızlı bir biçimde sahaya ulaşmaya imkân tanır (Singh 2007: 108). Salgın sürecindeki kısıtlılıklar nedeniyle bu örnekleme yöntemi salgının ilk etkilerine ilişkin verilerin hızlı bir şekilde toplanmasını imkân tanır. Örneklemde maksimum çeşitliliği sağlamak amacıyla Covid-19 salgını sürecinde öğretmen olarak çalışmaktan başka sınırlandırıcı bir kriter kullanılmamıştır. Araştırmaya toplam 210 katılımcı olmuştur. Ancak tekrar eden ve hatalı doldurulan soru formları çıkarıldığında 188 katılımcının cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcılar içinde Covid-19 geçiren kimse bulunmamaktadır. Bunun en temel nedeni ise araştırma verilerinin salgının ilk zamanlarında toplanmış olmasıdır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanmasında araştırmacının oluşturduğu soru formu kullanılmıştır. Soru formu geliştirilirken hem literatür taramalarından hem de öğretmenlerle yapılan ön görüşmelerden yararlanılmıştır. Soru formu kapalı ve açık sorulardan oluşmaktadır. Salgın sürecinin devam etmesi, ilk etkilerinin yeni yeni anlaşılması ve yeterli düzeyde araştırmanın yapılamamış olması nedeniyle açık uçlu soruların sahadaki gerçekliğe uygun verilerin elde edilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Soru formu google forms aracılığıyla uygulanmıştır. Verilerin internet aracılığıyla toplanması daha hızlı veri toplanmasına da imkân tanımıştır. Verilerin bu yolla toplanmasının salgın nedeniyle ortaya çıkabilecek riskleri de azaltacağı düşünülmüştür. Veri toplama sürecinde anketlere katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Sorular yanıtlanmadan önce katılımcılara anketin içeriği hakkında bilgiler verilip katılmak isteyip istemedikleri sorularak katılımcıların onayı alınmıştır. Araştırmanın uygulanması için Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 04.03.2021 tarih ve 2021/1/17 sayılı kararı ile bilimsel yayın etiğine uygun görülmüştür.

2.5. Veri Analizi

Verilerin analizinde betimleyici istatistik analiz tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizi iki aşamada yapılmıştır. Birinci aşamada araştırmanın kapalı uçlu soruları analiz edilerek katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, Covid-19'u tanımlama biçimleri, gündelik yaşamdaki etkiler gibi durumlar tablolarla gösterilmiştir. İkinci aşamada ise açık uçlu sorulara verilen yanıtlar kategorize edilerek elde edilen veriler doğrultusunda Covid-19'un öğretmenlerin yaşamlarına etkileri istatistiksel tablolar ve grafikler aracılığıyla betimlenmiştir. Verilerin analiz edilmesinde SPSS-25 paket yazılımı kullanılmıştır. Paket yazılım açık uçlu sorulara verilen cevapların kategorileştirilerek yeniden kodlama yapılmasını ve yeniden kodlanmış verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesini sağlamıştır. Elde edilen sonuçlar frekans tabloları ve çapraz tablolarla sunulmuştur.

3. Bulgular

Bu kısımda araştırmada elde edilen verilerden hareketle salgının öğretmenlerin yaşamlarına etkileri betimlenmektedir. Bu amaçla öncelikle katılımcıların sosyo-demografik verileri sunulmuştur. Daha sonra öğretmenlerin Covid-19 salgınına tanımlama biçimleri ele alınmıştır. Bu analizlerin ardından salgının öğretmenlerin yaşamına etkileri sosyo-demografik değişkenlere göre çapraz tablolar kullanılarak betimlenmiştir.

3.1. Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Araştırmanın amaçları çerçevesinde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, çalıştığı sektör, eğitim verdiği düzey, çalıştığı süre ve çalıştığı il gibi değişkenler dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik Özellikleri

Değişkenler	n	%	
Yaş	30-39	88	46,8
	20-29	51	27,1
	40-49	38	20,2
	50-59	11	5,9
Cinsiyet	Kadın	126	67
	Erkek	62	33
Medeni hal	Evli	123	65,4
	Bekar	65	34,6
Çalıştığı sektör	Kamu	104	55,3
	Özel	84	44,7
Okul türü	İlkokul	43	22,9
	Ortaokul	73	38,8
	Lise	72	38,3
Çalışma süresi (Yıl)	1-4 yıl	8	4,3
	5-9 yıl	35	18,6
	10-14 yıl	62	33
	15-19 yıl	34	18,1
	20-24 yıl	31	16,5
	25 ve üstü yıl	18	9,6
İstatistiki bölge birimleri	TR5 Batı Anadolu	85	45,2
	TR7 Orta Anadolu	30	16
	TR1 İstanbul	22	11,7
	TR3 Ege	15	8
	TR4 Doğu Marmara	13	6,9
	TRC Güneydoğu Anadolu	9	4,8
	TR6 Akdeniz	6	3,2

Levent TAŞ

TR8 Batı Karadeniz	4	2,1
TR9 Doğu Karadeniz	2	1,1
TRA Kuzey Doğu Anadolu	1	0,5
TRB Ortadoğu Anadolu	1	0,5
Total	188	100

3.2. Öğretmenlerin Covid-19 Hakkındaki Düşünceleri ve Risk Algısı

Bireylerin riskin farkında olması, riskten haberdar olması ya da riski önemsemesi gibi durumlar riske yönelik tutum ve davranışları etkilemektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin Covid-19 hakkındaki risk algılarını değerlendirmek amacıyla salgın hakkındaki düşünceleri sorgulanmıştır. Bu amaçla araştırma grubuna Covid-19 salgınını ciddiye alıp almadıkları ve salgını nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Covid19 Hakkındaki Düşünceler

Covid-19'u Önemseme Durumu	n	%
Ciddi bir hastalık	136	72,3
Sıradan bir hastalık	52	27,7
Covid-19'u Tanımlama Biçimleri	n	%
Hayatı zorlaştıran	43	22,9
Doğal bir hastalık	40	21,3
Korku ve endişe verici	28	14,9
Tehlikeli ve ölümcül bir hastalık	25	13,3
Hayatın kıymetini öğreten bir hastalık	13	6,9
Biyolojik Silah	12	6,4
Baş edilebilir bir hastalık	12	6,4
Doğanın intikamı	9	4,8
Yanıtsız	6	3,2

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların %72,3'ü Covid-19'u ciddi bir hastalık olarak tanımlamaktadır. Buna karşılık katılımcıların %27,7'si Covid-19'u sıradan bir hastalık olarak görmektedir. Bu bulgular araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin risk algısının büyük oranda riski ve yaratacağı olası tehlikeleri ciddiye aldığını göstermektedir. Buna karşın göz ardı edilemeyecek sayıda öğretmenin de Covid-19'u sıradan bir hastalık gibi gördükleri ve tehlikeli olmadığını düşündükleri görülmektedir. Araştırma grubunun risk algısını nitelik olarak değerlendirebilmek amacıyla Covid-19'u nasıl tanımladıkları sorulmuştur.

Risk Toplumuna Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma grubundaki öğretmenlerin %22,9’u Covid-19’u hayatı zorlaştıran bir hastalık olarak tanımlamaktadır. Covid-19’un hayatı zorlaştıran yönünün yüksek oranda çıkması salgının araştırma grubunun gündelik yaşamı üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu da ortaya koymaktadır. Bunun yanında Covid-19’un korku ve endişe verici olarak tanımlayanlar (%14,9) ile tehlikeli ve ölümcül bir hastalık olarak tanımlayanlar (13,3) da yüksek bir orandadır. Araştırma grubunun Covid-19’u tanımlama biçimlerinde dikkat çeken bir noktada da tanımlardaki zıtlıktır. Bazı katılımcılar Covid-19’ ölümcül görürken bazı katılımcılar doğal bir hastalık (%21,3) olarak görmektedir. Covid-19’u baş edilebilir bir hastalık olarak tanımlayanların oranı (%6-5) da düşünüldüğünde Covid-19’un tehlikeli görmeyen zıt bir bakış açısının da yaygın olduğu ortaya çıkar.

3.3. Covid-19 Salgınlarının Öğretmenlerin Gündelik Rutinlerine Etkileri

Riskler genellikle olumsuz etkileri çağrışırsa dahi gündelik yaşamda olumlu etkiler de doğurabilmektedir. Salgınlarının ilk dönemlerinde öğretmenlerin yaşamlarının nasıl etkilendiğini betimleyebilmek için öncelikle hayatlarını olumlu yönde mi olumsuz yönde mi etkilediği sorulmuştur.

Tablo 3’te Covid-19 salgınının öğretmenlerin yaşamını ne yönde etkilendiği, gündelik yaşamda ve çalışma yaşamında ne tür etkilerinin olduğu hakkındaki yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo 3. Covid-19 Salgınlarının Öğretmenlerin Yaşamına Etkileri?

Etkinin yönü	n	%
Olumsuz etkilenme	134	71,3
Olumlu etkilenme	54	28,7
Toplam	188	100,00
Gündelik Yaşama Etkileri	n	%
Sosyalliğin azalması	40	21,3
Özgürlüğün kısıtlanması	37	19,7
Stres ve kaygı artması	28	14,9
Hobilerime vakit ayırabilme	16	8,5
Farkındalığın artması	16	8,5
Daha çok temizlik yapma	13	6,9
Hareketsizlik ve sağlığın bozulması	12	6,4
Ailemle daha çok vakit geçirme	10	5,3
Teknoloji kullanımının artması	7	3,7
İşsizlik ve gelirden düşme	6	3,2
Akrabalarla görüşmelerin azalması	3	1,6
Toplam	188	100

Uzaktan Eğitimin Çalışma Yaşamına Etkileri	n	%
Çalışma verimliliğinin artması	56	29,8
Online derslerdeki zorluklar	46	24,5
İş yükünün artması	37	19,7
Öğrenci ile iletişimin zayıflaması	19	10,1
İş arkadaşlarıyla iletişimin azalması	17	9,0
Uzaktan eğitime katılmama	12	6,4
Veli ile iletişimin zorlaşması	1	0,5
Toplam	188	100,0

Tablo 3'te katılımcıların %71,3'ünün olumsuz etkilenmesine karşılık %28'inin olumlu etkilendiği görülmektedir. Görüldüğü gibi Covid-19 salgının sadece olumsuz etkilerinden bahsedemeyiz.

Tablo 3'teki salgının öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkilerine bakıldığında ise araştırma grubundaki öğretmenlerin %21,3'ü sosyalliğin azaldığını belirtirken, öğretmenlerin %19,7'si ise özgürlüklerinin kısıtlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %14,9'u stres ve kaygının arttığını ifade etmişlerdir. Buna karşılık işsizlik ve gelirden düşme %3,2 gibi oldukça düşük bir oranda olmuştur. Bu durum salgının ilk dönemlerinde alınan önlemler kapsamında bazı sektörlerde işlerin durmasına karşın eğitimin uzaktan devam etmesi sayesinde öğretmenlerde iş kaybının az olmasıyla açıklanabilir. Tablo 3'te Covid-19 pandemisinin hobilerine vakit ayırma (%8,5), farkındalığın artması (%8,5), aile ile daha çok vakit geçirme (%5,3) gibi olumlu etkileri de dikkat çekmektedir. Evde geçirilen zamanın artması, iş yerine ulaşım için ve iş için ayrılan zamanın azalmasının olumlu etkileri doğurduğu düşünülebilir.

Salgının etkilerinin en çok görüldüğü alan ise öğretmenlerin çalışma yaşamı olmuştur. Salgın bilişime dayalı sektörlerde olduğu gibi öğretmenlerin çalışma hayatını tamamen ortadan kaldırmamıştır. Ancak öğretmenlerin çalışma yaşamı köklü bir değişime uğramıştır. Bu nedenle çalışmada uzaktan eğitimin öğretmenlerin çalışma yaşamları üzerindeki etkileri ayrıca sorgulanmıştır. Tablo 3 incelendiğinde araştırma grubundaki öğretmenlerin %29,8'inin çalışma verimliliğinin artması dikkat çekmektedir. Buna karşılık verilen diğer yanıtlar uzaktan eğitimin ortaya çıkardığı online derslerdeki zorluklar (%24,5), iş yükünün artması (%19,7), öğrenci ile iletişimin zayıflaması (%10,1), iş arkadaşlarıyla iletişimin azalması (%9) ve veli ile iletişimin zorlaşması (%0,5) gibi olumsuz etkilere dikkat çekilmektedir. Öğretmenlerin gündelik yaşamı açısından değerlendirildiğinde ise riske karşı alınan bir önlem olarak uzaktan eğitimin çalışma verimliliğine olumlu yansıdığı da görülmektedir. Bu durum daha önce ifade edildiği gibi risklerin olumsuz etkilerinin yanında olumlu etkilerinin de olduğu düşüncesini desteklemektedir.

3.4. Yaş Değişkenine Göre Salgının Öğretmenlerin Gündelik Yaşama Etkileri

Risk Toplamı Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

Tablo 4'te Covid-19'un araştırmaya katılan öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkilerinin yönü, etkilerin türü ve çalışma yaşamındaki yansımalarının yaş değişkenine göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4. Yaşa Göre Covid-19'un Gündelik Yaşama Etkileri

Gündelik Yaşama Etkinin Yönü	Yaş					
		20-29	30-39	40-49	50-59	Toplam
Olumlu etkilenme	n	14	27	12	1	54
	%	26,00	50,00	22,20	1,90	100,00
Olumsuz etkilenme	n	37	61	26	10	134
	%	27,60	45,50	19,40	7,50	100,00
Toplam	n	51	88	38	11	188
	%	27,1	46,8	20,2	5,9	100,00

Gündelik Yaşama Etkileri	Yaş					
		20-29	30-39	40-49	50-59	Toplam
Hobilerime vakit ayırabilme	n	7	4	4	1	16
	%	43,80	25,00	25,00	6,30	100,00
Daha Çok temizlik yapma	n	1	12	0	0	13
	%	7,70	92,30	0,00	0,00	100,00
Teknoloji kullanımım arttı	n	2	3	2	0	7
	%	28,60	42,90	28,60	0,00	100,00
Özgürlüğün kısıtlanması	n	6	20	9	2	37
	%	16,20	54,10	24,30	5,40	100,00
Ailemle daha çok vakit geçirme	n	2	3	5	0	10
	%	20,00	30,00	50,00	0,00	100,00
Farkındalığın artması	n	4	9	3	0	16
	%	25,00	56,30	18,80	0,00	100,00
İşsizlik ve gelirden düşme	n	4	1	1	0	6
	%	66,70	16,70	16,70	0,00	100,00
Sosyalliğin azalması	n	12	19	6	3	40
	%	30,00	47,50	15,00	7,50	100,00
Hareketsizlik ve sağlığın bozulması	n	5	4	0	3	12
	%	41,70	33,30	0,00	25,00	100,00
Akrabalarla görüşmelerin azalması	n	0	3	0	0	3
	%	0,00	100,00	0,00	0,00	100,00
Stres ve kaygı artması	n	8	10	8	2	28
	%	28,60	35,70	28,60	7,10	100,00
Toplam	n	51	88	38	11	188
	%	27,20	46,80	20,20	5,90	100,00

Uzaktan Eğitimin Çalışma Yaşamına Etkileri	Yaş					
		20-29	30-39	40-49	50-59	Toplam
İş yükünün artması	n	7	21	9	0	37

Levent TAŞ

	%	18,90	56,80	24,30	0,00	100,00
Çalışma verimliliğinin artması	n	22	23	7	4	56
	%	39,30	41,10	12,50	7,10	100,00
Online derslerdeki zorluklar	n	9	20	14	3	46
	%	19,60	43,50	30,40	6,50	100,00
Öğrenci ile iletişimin zayıflaması	n	5	8	5	1	19
	%	26,30	42,10	26,30	5,30	100,00
Veli ile iletişimin zorlaşması	n	0	0	0	1	1
	%	0,00	0,00	0,00	100,00	100,00
İş arkadaşlarıyla iletişimin azalması	n	7	8	1	1	17
	%	41,20	47,10	5,90	5,90	100,00
Uzaktan eğitime katılmama	n	1	8	2	1	12
	%	8,30	66,70	16,70	8,30	100,00
Toplam	n	51	88	38	11	188
	%	27,10	46,80	20,20	5,90	100,00

Tablo 4'e göre salgından olumlu etkilenenler içinde en yüksek oranın %50 ile 30-39 yaş aralığında görülürken en düşük oran ise %1,9 ile 50-59 yaş aralığıdır. Olumsuz etkilenenlerin durumuna bakıldığında ise en yüksek oran %45,5 ile 30-39 yaş aralığında, en düşük oran da %7,5 ile 50-59 yaş aralığındadır.

Tablo 4 öğretmenlerin gündelik yaşamına etkiler açısından değerlendirildiğinde en yaygın etkinin %21 ile sosyalliğin azalması olduğu görülmektedir. Bunun yanında %19,7 oranıyla özgürlüğün kısıtlanması da dikkat çekmektedir. Sosyalliğin azalmasının yaş gruplarına göre dağılımı değerlendirildiğinde ise en yüksek oranın %47 oranıyla 30-39 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca özgürlüğün kısıtlanması da yine 30-39 yaş aralığında %54,1 oranıyla en yüksek düzeydedir. Salgının olumlu etkileri olarak düşünülebilecek farkındalığın artması en yüksek %56,3 oranıyla 30-39 yaş aralığındayken hobilerine vakit ayırma bu yaş aralığında %4,5 ile en alt düzeydedir. Hobilerine vakit ayırma %13,7 ile 20-29 yaş aralığındadır. Aile ile vakit geçirme açısından bakıldığında ise en yüksek oran %50 ile 40-49 yaş aralığındadır.

Uzaktan eğitim uygulamasının çalışma hayatına etkileri yaşa göre değerlendirildiğinde ise çalışma verimliliğinin artmasında en yüksek oranlar %41 ile 30-39 ve %39,3 ile 20-29 yaş aralıklarındadır. Online derslerdeki zorluklar açısından değerlendirildiğinde yaş grupları içinde en yüksek oran %43,5 ile 30-39 yaş aralığında görülmektedir. Veli ile iletişimin zorlaşması durumu ile iş yükünün artması durumları yaş grupları içinde sadece 50-59 yaş aralığında görülmektedir.

3.5.Cisiyet Değişkenine Göre Salgının Gündelik Yaşama Etkileri

Risk Toplamı Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

Tablo 5'te Covid-19'un araştırmaya katılan öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkisinin yönü, türü ve çalışma yaşamındaki etkileri cinsiyet değişkenine göre gösterilmektedir.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Covid-19'un Gündelik Yaşama Etkileri

Etkinin Yönü	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Olumlu etkilenme	16	29,60	38	74,40	54	100,00
Olumsuz etkilenme	46	34,30	88	65,70	134	100,00
Toplam	62	33,00	126	67,00	188	100,00

Gündelik Yaşama Etkileri	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hobilere vakit ayırabilme	5	31,30	11	68,80	16	100,00
Daha çok temizlik yapma	5	38,50	8	61,50	13	100,00
Teknoloji kullanımım arttı	2	28,60	5	71,40	7	100,00
Özgürlüğün kısıtlanması	16	43,20	21	56,80	37	100,00
Ailemle daha çok vakit geçirme	2	20,00	8	80,00	10	100,00
Farkındalığın artması	4	25,00	12	75,00	16	100,00
İşsizlik ve gelirden düşme	1	16,70	5	83,30	6	100,00
Sosyalliğin azalması	12	30,00	28	70,00	40	100,00
Hareketsizlik ve sağlığın bozulması	7	58,30	5	41,70	12	100,00
Akrabalarla görüşmelerin azalması	1	33,30	2	66,70	3	100,00
Stres ve kaygı artması	7	25,00	21	75,00	28	100,00
Toplam	62	33,00	126	67,00	188	100,00

Uzaktan Eğitimin Çalışma Yaşamına Etkileri	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
İş yükünün artması	10	27,00	27	73,00	37	100,00
Çalışma verimliliğinin artması	21	37,50	35	62,50	56	100,00
Online derslerdeki zorluklar	14	30,40	32	69,60	46	100,00
Öğrenci ile iletişimin zayıflaması	3	15,80	16	84,20	19	100,00

Levent TAŞ

Veli ile iletişimin zorlaşması	0	0,00	1	100,00	1	100,00
İş arkadaşlarıyla iletişimin azalması	6	35,30	11	64,70	17	100,00
Uzaktan eğitime katılmama	8	66,70	4	33,30	12	100,00
Toplam	62	33,00	126	67,00	188	100,00

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan öğretmenler içinde Covid-19'dan olumsuz etkilenenlerin oranı hem erkeklerde (%74,2) hem de kadınlarda (69,8) olumlu etkilenenlere göre daha yüksektir. Olumlu yönde etkilenenlerin oranına bakıldığında %70,4 oranıyla kadınların erkeklerden (%29,6) daha yüksek olduğu görülmektedir. Olumsuz etkilenenler kendi içinde değerlendirildiğinde de kadınların oranının %65,7 ile erkeklerin oranına (34,3) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5, gündelik yaşamdaki etkilerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımı değerlendirildiğin sosyalliğin azalmasının kadınlarda %70 oranıyla erkeklere göre (%30) daha yüksek olduğu görülmektedir. Stres ve kaygının artması da kadınlarda %75, erkeklerde ise %25'tir. İşsizlik ve gelirden düşme durumu da kadınlar da %83,3 oranıyla erkeklerin %16,7 oranına göre daha yüksektir. Bu durum kadınlarda iş kaybının erkeklere göre daha çok olduğu söylenebilir. Buna karşın iş kaybının kadınlar açısından aileyle vakit geçirmek ve hobilere vakit ayırma için daha fazla imkân yarattığı da söylenebilir. Kadınların aileyle vakit geçirme oranı %80 ile erkeklerin oranına (%20) göre oldukça yüksektir. Paralel bir şekilde hobilere vakit ayırma kadınlarda %68,8 erkekler de ise %31,3 oranındadır. Hareketsizlik ve sağlığın bozulması konusunda ise erkeklerin oranı %58,3 ile kadınların oranından (%41,7) daha yüksektir.

Tablo 5 uzaktan eğitimin araştırma grubundaki öğretmenlerin çalışma yaşamına etkileri açısından değerlendirildiğinde ise iş yükünün artmasının cinsiyete göre dağılımında kadınların oranının %73 erkeklerin oranının ise %27 olduğu görülmektedir. Öğrenci ile iletişimin zayıflaması konusunda da kadınların oranının %84,2 ile erkeklerin oranından (%15,8) yüksek olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitime katılmama durumunda ise erkeklerin %66,7 oranıyla kadınların oranına göre (%33,3) daha yüksek bir orana sahip oldukları görülmektedir.

3.6. Medeni Hal Değişkenine Göre Salgının Gündelik Yaşama Etkileri

Tablo 6'da Covid-19'un araştırmaya katılan öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkisinin yönü, türü ve çalışma yaşamındaki etkileri medeni hal değişkenine göre gösterilmektedir.

Tablo 6. Medeni Hale Göre Covid-19'un Gündelik Yaşama Etkileri

Etkinin Yönü	Medeni Hal		
	Evli	Bekar	Toplam

Risk Toplumu Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

	n	%	n	%	n	%
Olumlu etkilenme	36	66,70	18	33,30	54	100,00
Olumsuz etkilenme	87	64,90	47	35,10	134	100,00
Toplam	123	65,40	65	34,60	188	100,00

Gündelik Yaşama Etkileri	Medeni Hal					
	Evli		Bekar		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hobilere vakit ayırabilme	10	62,50	6	37,50	16	100,00
Daha çok temizlik yapma	10	76,90	3	23,10	13	100,00
Teknoloji kullanımum arttı	6	85,70	1	14,30	7	100,00
Özgürlüğün kısıtlanması	26	70,30	11	29,70	37	100,00
Ailele daha çok vakit geçirme	9	90,00	1	10,00	10	100,00
Farkındalığın artması	8	50,00	8	50,00	16	100,00
İşsizlik ve gelirden düşme	3	50,00	3	50,00	6	100,00
Sosyalliğin azalması	23	57,50	17	42,50	40	100,00
Hareketsizlik ve sağlığın bozulması	9	75,00	3	25,00	12	100,00
Akrabalarla görüşmelerin azalması	3	100,00	0	0,00	3	100,00
Stres ve kaygı artması	16	57,10	12	42,90	28	100,00
Toplam	123	65,40	65	34,60	188	100,00

Uzaktan Eğitimin Çalışma Yaşamına Etkileri	Medeni Hal					
	Evli		Bekar		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
İş yükünün artması	26	70,30	11	29,70	37	100,00
Çalışma verimliliğinin artması	32	57,10	24	42,90	56	100,00
Online derslerdeki zorluklar	31	67,40	15	32,60	46	100,00
Öğrenci ile iletişimin zayıflaması	10	52,60	9	47,40	19	100,00
Veli ile iletişimin zorlaşması	1	100,00	0	0,00	1	100,00
İş arkadaşlarıyla iletişimin azalması	12	70,60	5	29,40	17	100,00
Uzaktan eğitime katılmama	11	91,70	1	8,30	12	100,00
Toplam	123	65,40	65	34,60	188	100,00

Tablo 6 Covid-19'un araştırma grubunun yaşamındaki etkinin yönü açısından değerlendirildiğine olumlu etkilenenler içinde evli olanların oranının %66,7, bekar olanların

oranı ise %33,3'tür. Olumsuz etkilenenlerin içinde ise evli olanların oranı %64,9 ile bekar olanların oranından (%35,1) daha yüksektir.

Tablo 6 Covid-19'un gündelik yaşama etkilerinin medeni hal değişkeni açısından değerlendirildiğinde hobilere vakit ayırabilme oranı evli olanlarda %62,5 bekar olanlarda ise %37,5 olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımının artması noktasında ise evli olanların oranı %85,7, bekar olanlarda %14,3'tür. Aile ile daha çok vakit geçirme açısından bakıldığında evli olanların oranı %90 ile bekar olanların oranından (%10) daha yüksektir. İşsizlik ve gelimde düşme durumu ile farkındalığın artması durumlarının oranları ise evli olanlar ile bekar olanlarda %50 oranında eşit oradadır.

Tablo 6'daki veriler çalışma yaşamına etkiler bakımından değerlendirildiğinde iş yükünün artması evli olanlarda %70,3, bekar olanlarda ise %29,7 oranında olduğu görülmektedir. Öğrenci ile iletişimin zayıflaması durumunda ise evli olanların oranı (%52,6) ile bekar olanların oranı (%47,4) birbirine yakın bir görünüm ortaya koymaktadır. Benzeri bir şekilde çalışma verimliliğinin artması durumunda da evli olanların oranı (%57,1) ile bekar olanların oranı (%42,9) birbirine yakındır. Uzaktan eğitime katılmama durumunda ise evli olanların oranı %91,7 ile bekar olanların oranına (%8,3) göre oldukça yüksektir.

3.7. Çalışılan Sektör Değişkenine Göre Salgının Gündelik Yaşama Etkileri

Tablo 7'de Covid-19'un araştırmaya katılan öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkisinin yönü, türü ve çalışma yaşamındaki etkileri çalışılan sektör değişkenine göre gösterilmektedir.

Tablo 7. Çalışılan Sektöre Göre Covid-19'un Gündelik Yaşama Etkileri

Etkinin Yönü	Çalıştığı Sektör					
	Kamu		Özel		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Olumlu etkilenme	26	48,10	28	51,90	54	100,00
Olumsuz etkilenme	78	58,20	56	41,80	134	100,00
Toplam	104	55,30	84	44,70	188	100,00

Gündelik Yaşama Etkileri	Çalıştığı Sektör					
	Kamu		Özel		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hobilere vakit ayırabilme	5	31,30	11	68,80	16	100,00
Daha çok temizlik yapma	8	61,50	5	38,50	13	100,00
Teknoloji kullanımını arttı	2	28,60	5	71,40	7	100,00
Özgürlüğün kısıtlanması	25	67,60	12	32,40	37	100,00

Risk Toplamı Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

Ailemle daha çok vakit geçirme	5	50,00	5	50,00	10	100,00
Farkındalığın artması	9	56,30	7	43,80	16	100,00
İşsizlik ve gelirden düşme	2	33,30	4	66,70	6	100,00
Sosyalliğin azalması	20	50,00	20	50,00	40	100,00
Hareketsizlik ve sağlığın bozulması	10	88,30	2	16,70	12	100,00
Akrabalarla görüşmelerin azalması	2	66,70	1	33,30	3	100,00
Stres ve kaygı artması	16	57,10	12	42,90	28	100,00
Toplam	104	55,30	84	44,70	188	100,00

Uzaktan Eğitimin Çalışma Yaşamına Etkileri	Çalıştığı Sektör					
	Kamu		Özel		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
İş yükünün artması	23	62,20	14	37,80	37	100,00
Çalışma verimliliğinin artması	26	46,40	30	53,60	56	100,00
Online derslerdeki zorluklar	31	67,40	15	32,60	46	100,00
Öğrenci ile iletişimin zayıflaması	10	52,60	9	47,40	19	100,00
Veli ile iletişimin zorlaşması	1	100,00	0	0,00	1	100,00
İş arkadaşlarıyla iletişimin azalması	5	29,40	12	70,60	17	100,00
Uzaktan eğitime katılmama	8	66,70	4	33,30	12	100,00
Toplam	104	55,30	84	44,70	188	100,00

Tablo 7 Covid-19'un hayata etkisinin yönü açısından değerlendirildiğinde olumlu etkilenenlerin oranı kamu sektöründe çalışanlarda %48,1, özel sektörde çalışanlarda ise %51,1 oranındadır. Olumsuz etki durumu değerlendirildiğinde ise kamuda çalışanların oranı %58,2, özel sektörde çalışanların oranı ise %41,8 oranındadır. Sektörler kendi içinde değerlendirildiğinde kamu sektöründe olumsuz etkilenenlerin oranı %75 oranıyla olumlu etkilenenlerin oranından (%25) yüksektir. Aynı şekilde özel sektörde de olumsuz etkilenenlerin oranı %66,7 ile olumlu etkilenenlerin oranından (%33,3) yüksektir.

Tablo 7 Covid-19'un gündelik yaşama etkilerinin çalışılan sektöre göre dağılımı açısından değerlendirildiğinde hareketsizlik ve sağlığın bozulmasının kamu sektöründe çalışanlarda %83,3 ile özel sektörde çalışanların oranına (%16,7) göre daha yüksektir. Hobilerine vakit ayırma durumunda ise özel sektörde çalışanların oranı %68,8 ile kamu sektöründe çalışanların oranından (%31,3) daha yüksektir. Aileye daha çok vakit ayırma durumu ile sosyalliğin azalması durumunda ise özel sektör ile kamu sektörünün oranları %50 oranıyla eşit bir dağılım göstermektedir. Özgürlüğün kısıtlanması durumunda ise kamu sektöründe çalışanların oranı %67,6, özel sektörde çalışanların oranı ise %32,4 oranındadır.

Tablo 7'deki uzaktan eğitim uygulamasının çalışılan sektöre göre dağılımına bakıldığında iş arkadaşlarıyla iletişimin azalmasında özel sektörde çalışanların oranı %70,6 ile kamu sektöründe çalışanların oranından (%29,4) daha yüksektir. İş yükünün artması durumuna bakıldığında ise kamu sektöründe çalışanların oranının %62,2 ile özel sektörde çalışanların oranından (%37,8) yüksek olduğu görülmektedir. Çalışma verimliliğinin artması durumunda ise kamu sektöründe çalışanların oranı (%46,4) ile özel sektörde çalışanların oranı (%53,6) birbirine yakın görünmektedir.

Tartışma

Araştırma verileri araştırma grubunun Covid-19 hakkında birbirinden farklı tanımlar yaptıklarını ortaya koymuştur. Yani araştırma grubundaki risk algısı değişkendir. Risk algısı araştırmalarında ölümcül tehdit, kader, güç testi, şans ve ön uyarı göstergesi olarak beş model çerçevesinde tanımlanabilmektedir (Renn 2004: 406). Bu beş model insanların riski algılama biçimlerini temsil eder. Bu modelden de anlaşılacağı üzere risk algısı birbirine zıt ve çelişkili anlayışları içermektedir. Araştırma grubunun risk hakkındaki düşünceleri bu çeşitliliği yansıtmaktadır. Bu araştırma sonuçlarında araştırma grubunun risk algısında ölümcül tehdit algısının baskın olduğu görülmektedir.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle öğretmenlerin Covid-19'dan haberdar oldukları ve Covid-19 hakkında bir farkındalık geliştirdikleri söylenebilir. Salgının ilk dönemlerinde Alea vd. (2020) öğretmenlerde Covid-19 hakkında yüksek düzeyli bir farkındalık tespit etmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre dikkat çeken bir diğer durum da araştırma grubunda Covid-19 hakkında çelişkili ve birbirinden farklı algıların olmasıdır. Bu durum riskin toplumunun önemli özelliklerinden birisi olan belirsizliğin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bauman'ın (2000: 274) dikkat çektiği gibi postmodern toplumlarda yaşanan sorunlar, acılar geleceğe dair duyulan belirsizliklerin bir sonucudur.

Çalışmanın bulguları Covid-19 pandemisinin öğretmenlerin gündelik yaşamı üzerinde hem olumlu hem de olumsuz birçok etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Kamdi ve Deogade (2020) doküman incelemesine dayandırdıkları araştırmalarında Covid-19 salgının suç oranlarının düşürmesi, doğanın kirlenmesinin azalması, aileyle daha nitelikli zaman geçirme, hobilere vakit ayırma, yeni beceriler kazanma, temizlik ve sağlığın önemini anlama gibi olumlu etkilerinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada ulaşılan 'farkındalığın artması', 'kendine ve hobilerine vakit ayırma', 'daha çok temizlik yapma', 'ailemle daha çok vakit geçirme' gibi kategoriler salgının öğretmenlerin hayatındaki olumlu etkileri yansıtmaktadır. Ayrıca covid-19 salgının öğretmenler tarafından 'hayatın kıymetini öğreten bir hastalık' olarak tanımlanması da salgının öğretmenlerin yaşamındaki olumlu etkileri ortaya koymaktadır. Bu sosyal-psikolojik etkiler travma sonrası güçlenme kavramı ile açıklanabilir. Travma sonrası güçlenme sosyal ilişkilerde olumlu değişimlere, kendilik algısının değişimine ve yaşam felsefesinde olumlu değişimlere neden olabilmektedir (İzgüden

ve Erdem 2020). Bu çerçevede travma sonrası güçlenme hayatlarında olumsuz deneyimler ya da yüksek düzeyde kaygı yaşayan bireylerin bu olumsuzluklardan olumlu sonuçlar çıkarmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Karataş (2020: 14). Covid-19 salgını sonucunda özellikle cinsiyet ve eğitim düzeyi ile travma sonrası büyüme düzeylerinin %30 oranında arttığını tespit etmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları Covid-19'un öğretmenlerin gündelik yaşamındaki önemli etkilerinden birinin stres ve kaygı artışı olduğunu ortaya koymaktadır. Çeşitli araştırmalarda Covid-19 salgınının korku ve kaygıya neden olduğu ortaya konulmuştur (Duan ve Zhu 2020; Serafani vd. 2020; Öztürk vd. 2020). P. Stachteas ve C. Stachteas (2020) Ortaokul öğretmenleri üzerine yaptıkları araştırmada Covid-19'un korku ve depresyona neden olduğu ortaya koymuşlardır. Korku, kaygı ve stres risklerin en belirgin sonuçlarıdır. Korku, stres ve kaygı insanların gündelik rutinlerini belirleyen önemli etkenlerdir. Furedi (2007: 4) günümüz toplumlarında korkunun yüzer gezer bir niteliğe sahip olmasına bağlı olarak farklı olgular üzerinden var olabileceğine dikkat çeker. Yani korku Covid-19 salgını üzerinden insanların gündelik yaşamlarında etkili hale gelmektedir. Korkular gündelik rutinleri belirleyen önemli bir faktördür. Beck (2011) risk toplumunda korkunun bireylerin temel motivasyon kaynağı olduğuna dikkat çeker. Korku hayata ve günlük yaşama verilen anlamı da etkiler. Yani risk toplumunda bireylerin deneyimlediği korku ve kaygılar gündelik yaşamın temel motivasyonları haline gelir. Virüs bulaşma korkusu, hastalanma korkusu, virüsü başkalarına bulaştırma korkusu ve ölüm korkusu gibi korkular öğretmenleri hem daha stresli hale getirmiş hem de hijyen takıntısına neden olmuştur. Salgına bağlı ölüm korkusunun hayatı sorgulamaya yönelttiği ve öğretmenlerin yaşam hakkındaki düşünceleri üzerinde etkili olduğu da söylenebilir. Bu süreç öğretmenleri yaşamlarını sorgulamalarına ve farkındalık oluşturmalarına neden olmuştur. Nitekim bu araştırma sonuçlarının ortaya koyduğu gibi Covid-19 öğretmelerde kendi yaşamlarına dair farkındalığa neden olmaktadır.

Araştırma sonuçları Covid-19'un öğretmenlerin gündelik yaşamlarının önemli bir parçası olan iş yaşamlarında da etkileri olmuştur. Çalışma verimliliğinin artmasının yüksek oranda çıkması dikkat çekmektedir. Uzaktan eğitimle birlikte eğitimin evden verilmesi, iş yerine gitmek için kaybedilen zamanın geri kazanılması, özellikle büyük şehirlerde ulaşımın yarattığı zaman kaybı stresin ortadan kalkması ve esnek çalışma imkânı gibi durumlar ortaya çıkmıştır (Kaya Erdoğan 2022: 573). Bu durum da kimi öğretmenlerin çalışma yaşamında verimliliği arttıran bir faktöre dönüşmüştür. Buna karşın bu araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin iş yüklerinin arttığı ve uzaktan/online eğitimin neden olduğu zorluklar yaşandığı görülmektedir. Kruszezwska, Nazaruk ve Szewczyk (2020) yeni öğretim süreçlerine uyum sağlamak için çaba harcamak durumunda kaldıkları ve ders malzemelerini hazırlamak gibi ihtiyaçların zaman alıcı olduğunu ortaya koymuşlardır. Demir, Özdaş ve Çakmak (2022) öğretmenlerin iş yükünün artmasını olumsuz bir durum olarak ifade ettiklerini ortaya koymuşlardır. Uzaktan eğitim ders materyallerinin uzaktan eğitime uygun şekilde yeniden

hazırlanması gerektirmiştir. Özellikle yüz yüze derslerde teknolojik alt yapıyı kullanmayan öğretmenlerin uzaktan eğitimle birlikte bu teknolojilere zorunlu olarak uyum sağlamaları iş yükünde bir artışa neden olmuştur.

Sonuç

Bu çalışmada Covid-19 salgını ve salgını kontrol altına almak için yapılan düzenlemelerin öğretmenlerin gündelik yaşamına etkileri ele alınmaktadır. Çalışmada öğretmenlerin salgının ilk dönemlerinde gündelik yaşamında deneyimledikleri değişikliklerin betimsel olarak açıklanması amaçlanmıştır. Çalışmada Covid-19 salgını modern toplumlarda ortaya çıkan risklerden biri olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin Covid-19'un tanımlanması noktasında birbirinden farklı görüşlere sahip olmakla birlikte bir risk olarak Covid-19 hakkında farkındalığa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda bu tanımlamalardaki farklılıkların nedenleri araştırılarak öğretmenlerin Covid-19 farkındalığı ve bilinci derinlemesine ortaya konulabilir.

Çalışmada ulaşılan bir diğer sonuç da salgının öğretmenlerin gündelik yaşamındaki etkileridir. Çalışmada salgının öğretmenlerin gündelik yaşamlarında sosyalliğin azalması, olumsuz psikolojik etkiler, özgürlüğün kısıtlanması, hareketsizlikle ilişkili sağlık sorunları, akrabalarla görüşmelerin azalması, teknoloji kullanımının artması, iş kaybı, aileye daha fazla vakit ayırma, hobilere vakit ayırma ve farkındalığın artması gibi etkileri olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin salgına bağlı olarak geliştirdiği farkındalığın onların kimlik ve benlik tanımlarını etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin salgına bağlı olarak deneyimledikleri kimlik ve benlik tanımları nitel araştırmalarla daha derinlemesine araştırılabilir.

Covid-19 salgınının en temel etkilerinden bir tanesi ekonomik alana da yaşanmıştır. Ancak bu araştırma sonuçlarına göre salgının olumsuz ekonomik sonuçları öğretmenlerin gündelik yaşamına yansımamıştır. Bu durumun en temel nedenleri araştırmanın yapıldığı dönemde eğitim sektöründe uzaktan eğitim uygulamalarının yapılması, özel öğretim sektörüne verilen ekonomik destekler ve işten çıkarma kısıtlamalarıdır. Araştırma sonuçları uzaktan eğitim uygulamasının da öğretmenler tarafından farklı şekillerde değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Uzaktan eğitim kimi öğretmenler için iş yükünün artması olarak değerlendirilirken kimi zaman da çalışma verimliliğinin artmasını etkilen bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Uzaktan eğitimin öğretmenlerin çalışma yaşamındaki etkilerinin yeni araştırmalarla ortaya çıkarılması uzaktan eğitimin gelecekteki uygulamalarına da ışık tutacaktır.

Sonuç olarak Covid-19 salgınının günümüz toplumlarında yaşanan küresel bir risk olarak öğretmenlerin gündelik yaşamlarını dönüştürdüğü görülmektedir. Ayrıca salgının

Risk Toplumu Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

öğretmenlerde hayata karşı yeni bir farkındalık doğurduğu da gözlenmektedir. Bu farkındalığa bağlı olarak öğretmenlerin benlik ve kimlik tanımlamalarında da değişmelerin yaşanması ve bu değişmelerin günlük yaşamlarını da değişme uğratması doğal bir sonuçtur. Riskler gerçekleştikleri ölçüde insan yaşamındaki etkileri de artmakta ve daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum da insanları gelecekteki riskleri daha fazla önemsemelerine neden olarak risk toplumunun dinamiklerini güçlendirmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları salgının başladığı dönemlerdeki ilk etkiler üzerine odaklanmıştır. Bu nedenle salgının ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan etkileri üzerine yeni araştırmalar yapılabilir. Özellikle aşuların geliştirilmesiyle kısıtlamaların aşama aşama kaldırılması sonucunda salgının toplumsal etkileri değiştiği gibi bireylerin salgına karşı yaklaşımları da değişmektedir. Bu çerçevede aşı uygulamasının etkileri ve bireylerin bu uygulamalara tepkileri üzerine araştırmalar yapılabilir. Bu araştırmanın sonuçlarının salgın sonrasında yapılacak bu tür araştırmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Kaynakça

- Abdelrahman, Mohamed. 2022. "Personality Traits, Risk Perception, And Protective Behaviors of Arab Residents of Qatar During the Covid-19 Pandemic". *International Journal of Mental Health and Addiction* 20(1): 237-248.
- Agamben, Giorgio. 2020. "Covid-19 Tartışmasına Dair Yazılar". Der. Erkan Ünal, *Çivisi Çıkan Dünya: Covid-19 Salgını Üzerine Yazılar*. İstanbul: Runik Kitap.
- Allen, Rebecca, John Jerrim, and Sam Sims. 2020. "How Did the Early Stages of the COVID-19 Pandemic Affect Teacher Wellbeing?". (CEPEO Working Paper No. 20-15). Centre for Education Policy and Equalising Opportunities, UCL.
- Azman, Nik Amalena Najebah Nik, Wan Noordiana Wan Hanafi, Sharina Mohd Salleh. 2021. "Exploring Factors for Teachers' Perceptions towards Virtual Learning during COVID-19 Pandemic Era from the Perspective of Diffusion Innovation Theory". *Global Business and Management Research: An International Journal* 13(4s), 286-295.
- Azorín, Cecelia. 2020. "Beyond COVID-19 supernova. Is another education coming?". *Journal of Professional Capital and Community* 5, (3/4), 381-390.
- Başaran, Emrah. 2021. "Pandemi Sürecinde Derinleşen Eşitsizlikler: Dezavantajlı Gruplar Bağlamında Bir Değerlendirme". Der. Emrah Başaran ve Ruhi Can Alkın. *Pandemi Sürecinde Dezavantajlı Gruplar*, Konya: NEÜ Yayınları.
- Bauman, Zygmunt. 2000. *Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları*. Çev. İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Zygmunt. 2014. *Modernlik ve Müphemlik*, Çev. İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beck, Ulrich. 2011. *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*, Çev. Bülent Doğan ve Kazım Özdoğan, İstanbul: İthaki Yayınları.
- Bozkurt, Veysel. 2020. "Pandemi Döneminde Çalışma: Ekonomik Kaygılar, Dijitalleşme ve Verimlilik". Haz. Dilek Demirbaş, Veysel Bozkurt ve Sayım Yorğun. *Covid-19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi.
- Cori, Liliana, Fabrizio Bianchi, Ennio Cadum, and Carmen Anthonj. 2020. "Risk Perception and Covid-19". *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(9): 2-5.
- Çuhaci, Aysu. 2007. "Ulrich Beck'in Risk Toplumu Kuramı". *Sosyoloji Dergisi*, 3(14): 129-157.
- Delibaş, Kayahan. 2015. *Risk Toplumu: Belirsizlikler ve Söylentiler Sosyolojisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Demir, Fehmi, Faysal Özdaş, Mürşed Çakmak. (2022). "Covid-19 Salgın Sürecinin Eğitime Yansımaları". *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13 (26), 275-300.
- Duan, Li, Gang Zhu. 2020. "Psychological interventions for people affected by the Covid-19 epidemic". *The Lancet Psychiatry* 7(4): 300-302.
- Ertürk, Devrim. 2018. "Risk toplumu: Belirsizlik, Korku ve Güven Arayışı Arasında Özne". *Turkish Studies* 13(10): 275-289.
- Esgin, Ali. 2013. "İmal Edilmiş Belirsizlikler Çağının Sosyolojik Yönelimi: Ulrich Beck ve Anthony Giddens Kaynaklı "Risk Toplumu" Tartışmaları". *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 12(3): 683-696.
- Furedi, Frank. 2007. *Culture of Fear: Risk-taking and the Morality of Low Expectation*. New York-London: Continuum.
- Giddens, Anthony. 1998. *Modernliğin Sonuçları*. Çev. Ersin Kuşdil. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, Anthony. 2010. *Modernite ve Bireysel Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*. Çev. Ümit Tatlıcan. İstanbul: Say yayınları.
- Huynh, Toan Luu Duc. 2020. "The Covid-19 Risk Perception: A Survey on Socioeconomics and Media Attention". *Economics Bulletin* 40 (1): 758-764.
- İzğüden, Dilruba, Ramazan Erdem. 2020. Travmaların Dönüştürücü Rolü: Olumlu Değişimler. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* 9(2): 191-200.
- Kamdi, Payal Sudhakar, Meena Shamrao Deogade. 2020. "The Hidden Positive Effects of Covid-19 Pandemic". *International Journal of Research in Pharmaceutical Sciences* 1(11): 276-279.
- Karataş, Zeki. 2020. "COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme". *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 4(1): 3-15.
- Kaya Erdoğan, Esra. 2022. "Covid-19 Salgını ve İşin Dönüşümü: Evden Çalışmanın Ekşi'deki Yansımaları". Der. Armağan Öztürk, *Güncel Sosyolojik Tartışmalar*. İstanbul: Tekin Yayınları.
- König, Johannes, Daniela J. Jäger-Biela, Nina Glutsch. 2020. "Adapting to Online Teaching During COVID-19 School Closure: Teacher Education and Teacher Competence Effects Among Early Career Teachers in Germany". *European Journal of Teacher Education* 43(4): 608-622.
- Kruszewska, Aleksandra, Stanisława Nazaruk, Karolina Szewczyk,. 2020. "Polish Teachers of Early Education in the Face of Distance Learning During the COVID-19 Pandemic—the Difficulties Experienced and Suggestions for the Future". *Education* 3-13, 50(3), 314-315.
- Kuang, Jinyi, Sania Ashraf, Upasak Das, Cristina Bicchieri. (2020). "Awareness, Risk Perception, And Stress During the Covid-19 Pandemic in Communities Of Tamil Nadu, India". *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(19): 7177.
- Lapada, Aris Alea, Frosyl Fabrea Miguel, Dave Arthur Roldan Robledo, Zeba F Alam. 2020. "Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences and Perceptions Towards Institutional Readiness and Challenges". *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research* 19(6): 127-144.
- Lizana, Pablo A., Gustavo Vega-Fernandez, Alejandro Gomez-Bruton, Barbara Leyton, Lydia Lera. 2021. "Impact of the COVID-19 Pandemic on Teacher Quality of Life: A Longitudinal Study from Before and During the Health Crisis". *International Journal Environment Research Public Health* 18(7): 3764.
- Maldonado, Manuel Arias. 2020. "COVID-19 as a Global Risk: Confronting the Ambivalences of a Socionatural Threat". *Societies* 10(4): 92.
- Mcmillan, James, Sally Schumacher. 2014. *Research in Education: Evidence-based Inquiry*. USA: Pearson Education.
- Mythen, Gabe. 2004. "Ulrich Beck: A Critical Introduction to the Risk Society". USA: Pluto Press.
- Nygren, Katarina Giritli, Anna Olofsson. 2020. "Managing the Covid-19 Pandemic Through Individual Responsibility: The Consequences of a World Risk Society and Enhanced Ethopolitics". *Journal of Risk Research* 23(7-8): 1031-1035.

Risk Toplumunu Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Öğretmenlerin Gündelik Yaşamlarına Etkileri ...

- Ortwin, Renn 2004. "Perception of Risks". *Toxicology Letters*. 149 (1-3): 405-413.
- Öztürk, İrem, Seda Akalın, İrem Özgüner, Mehmet Şakiroğlu. 2020. "Covid-19 Salgınının ve Karantinanın Psikolojik Etkileri". *Turkish Studies* 15(4): 885-903.
- Ritzer, George. 2011. *Küresel Dünya*. Çev. Melih Pekdemi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Rohrmann, Brend 2008. "Risk Perception, Risk Attitude, Risk Communication, Risk Management: A Conceptual Appraisal". In Proceedings of the International Emergency Management Society Annual Conference, Prague, Czech Republic, 17-19 June 2008.
- Serafini, Gianluca, Bianca Parmigiani, Andrea Amerio, Andrea Aguglia, Leo Sher, Mario Amore. 2020. "The Psychological Impact of COVID-19 On the Mental Health in The General Population". *QJM: An International Journal of Medicine* 113(8): 531-537.
- Singh, Kultar. 2007. *Quantitative Social Research Methods*. London: Sage Publication.
- Slovic, Paul 2010. "Perception of Risk". Ed. Paul Solvi, *The Perception of Risk*. New York: Routledge.
- Stachteas, Panagiotis, Charalampos Stachteas. 2020. "The Psychological Impact Of the COVID-19 Pandemic on Secondary School Teachers". *Psichiatriki* 31(4): 293-301.
- Tomlinson, John. 2004. *Küreselleşme ve Kültür*. Çev. Arzu Eker. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Turan, Zeynep., Ayşe Gürol. 2020. "Eğitimde Acil Bir Dönüşüm: COVID-19 Pandemisi Döneminde Çevrim İçi Ders Alan Üniversite Öğrencilerinin Stres Alguları ve Görüşleri". *HAYEF: Journal of Education* 17(2): 222-242.
- Yeung, Ruth M.W, Joe Morris. 2006. "An Empirical Study of The Impact of Consumer Perceived Risk on Purchase Likelihood: A Modelling Approach". *International Journal of Consumer Studies* 30: 294-305.
- Yıldırım, Murat, Adurrahim Güler. 2020. "Factor Analysis of The Covid-19 Perceived Risk Scale: A Preliminary Study". *Death Studies* 46(5): 1065-1072.

